

Oslo, 29. september 2023

Deres ref.: 23/2187

Kommunal- og distriktsdepartementet

NOU 2023: 9 *GENERALISTKOMMUNESYSTEMET* – HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til høring av NOU 2023: 9 og vil benytte anledningen til å peke på noen momenter relatert til kommunenes rolle som arealplanmyndighet.

Plan- og bygningsloven er en av de viktigste miljølovene i Norge. Den regulerer arbeidet med arealplanlegging, der kommunene avgjør utfallet i de fleste sakene. Hvordan vi disponerer arealene, har stor betydning i arbeidet for blant annet å øke naturmangfoldet, kutte klimagassutslipp og tilpasse samfunnet til de klimaendringene som skjer. Kommune står derfor sentralt i Norges innsats for å innfri den nye internasjonale naturavtalen fra Montreal, som blant annet sier at vi må verne 30 prosent av land- og havområdene og restaurere 30 prosent av delvis ødelagt natur.

Det er liten tvil om at kommunene fortsatt skal være arealplanmyndighet i de fleste sakene. I forbindelse med at NOU-en skal behandles videre av departementet, vil vi peke på noen forhold som bør tas i betraktning for at kommunenes arealplanlegging skal fungere etter hensikten:

- Kompetansen i kommunene til å ta vare på natur og kutte klimagassutslipp varierer veldig. En velfungerende arealplanmyndighet trenger høy kompetanse på god arealplanlegging for natur og klima. Her trengs det et betydelig løft, og staten må antakelig bidra til dette gjennom minstekrav og eventuell medfinansiering.
- I mange små kommuner er det tette bånd mellom utbyggere og beslutningstakere. Dette kan gjøre det vanskelig for disse kommunene å ta nødvendig miljøhensyn. Dette er et viktig aspekt som det må kompenseres for.
- Statsforvalterne skal bidra til å påse at nasjonale mål og hensyn ivaretas i blant annet kommunenes arealplanlegging. En slik sikkerhetsventil er svært viktig, da vi neppe kan forvente at lokalpolitikere skal evne å ta nasjonale hensyn i alle saker. Jo svakere natur- og klimakompetanse det er i kommuneadministrasjonen, og jo tettere bånd det er mellom utbyggere og beslutningstakere, desto viktigere blir denne sikkerhetsventilen. Det er derfor helt avgjørende at statsforvalterens rolle i arealplanarbeidet styrkes, og da trengs det også flere og tydeligere statlige planretningslinjer til miljøets beste som statsforvalterne kan lene seg på. For å styrke miljøhensyn i innsigelsaker mener vi videre at det vil være riktig å flytte planavdelingen i Kommunal- og distriktsdepartementet tilbake til Klima- og miljødepartementet.

- En annen viktig sikkerhetsventil skal være allmennhetens mulighet til å bringe saker om miljø inn for domstolen for overprøving, slik Århus-konvensjonen fra 2003 slår fast. Den sier også at slik domstolsprøving skal være effektiv, rettferdig, tilgjengelig for allmennheten og ikke uoverkommelig dyr. Dette er ikke tilfellet i Norge, da det er svært kostbart å bringe en miljør sak for domstolsprøving i Norge. Til sammenlikning har for eksempel Sverige og Danmark valgt andre løsninger, som gjør det langt rimeligere for allmennheten. Her må Norge ta grep for å innfri Århus-konvensjonen, noe som er viktig for at kommunenes arealplanlegging skal virke effektivt og kunne bidra til å innfri blant annet den internasjonale naturavtalen.

Naturvernforbundet har sammen med flere andre organisasjoner gitt ut rapporten [For Naturen – Sivilsamfunnets naturpolitiske løsninger fram mot 2030](#), som et innspill til regjeringens arbeid med å innfri den internasjonale naturavtalen. Vi anbefaler Klima- og distriktsdepartementet om å lese denne rapporten som et ledd i arbeidet med oppfølging av NOU 2023: 9.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder